

Izhaja
vsak drugi in četrti
četrtak v mesecu.

Naročnina
stane
80 kr. na leto.

Posamezne številke
se dobivajo po 5 kr.

GLASNIK

Naročnino in dopise
pošiljajte uredništvu
»Glasnik«
Cesta v Mestni Log 4.

Oglasila
delavcev, ki nimajo
dela, ali delo-
dajavcev, ki iščejo
delavcev, se vspreje-
majo, zastoj!

Krščanski delavci, združite se!

Štev. 23.

V Ljubljani, 14. oktobra 1897.

Letnik III.

Velevažna predloga.

Radikalni smo edino mi! — trdijo socijalni demokratje. Prav jim je odgovoril dr. Lueger v tem zasedanju državnega zbora: zdaj se ne gré za to, samo radikalni cepci vihteti, ampak za to se gré, kdo ima srce za ubogo ljudstvo in kdo stavi pametne predloge. Sicer pa so soc. dem. radikalni samo v tem, da rujejo, saditi pa nočejo in ne znajo. Podirati in ruvati zna pa vsak.

Krščanski socijalisti stavijo pametne predloge, ki so ob enem do skrajne meje radikalni. Taka sta predloga dr. Kreka. V sled liberalizma je delo izgubilo čast in pravice. Dr. Krekov predlog o preskrbljevanju delavcev v starosti in onemoglosti hoče radikalno, s korenino izrjavati ono liberalno naziranje o delu ter vsaditi pravo, krščansko naziranje, ki pravi: delo je javen urad, in zato imajo delavci pravico do javnega varstva in javnega preskrbljevanja, kader onemorejo.

Predlog dr. Kreka in tovarišev, stavljen dne 25. sept. t. l. v državnem zboru, ki meri na to, da bodo delavci za čas onemoglosti in starosti preskrbljeni, se glasi:

»Varstvo delavcev se povsod spopolnjuje; zato je tudi v naši državi že zadnji čas, da se sklene in vvede zakon glede na preskrbljevanje delavcev za čas onemoglosti in pa starosti. Delo je javen urad; zato imajo delavci pravico zahtevati, da so preskrbljeni za čas, ko bi jim moči opesale, in da so varni, kadar opravljajo svoj urad, in da so sploh preskrbljeni v tisti meri, kakor to tirja njih važnost za skupnost. Preskrbljevanje delavcev za čas onemoglosti in starosti se mora zakonito vvesti: to zahteva krščansko naziranje o delu; vrh tega zahteva to zgled drugih držav (n. pr. Nemčije, drž. zak. z dné 22. junija 1889), novi domovinski zakon in pa vedno pogostejše prehajanje malih obrtnikov in kmetovalcev v proletarijat. Te misli nas silijo, da predlagamo:

Visoka zbornica naj sklene:

Vlada se pozivlje, da kar najpreje predloži načrt zakona, s katerim se delajoče ljudstvo preskrbi za čas onemoglosti in starosti.

Zakon naj bo narejen po teh le načelih:

1. Ustanove naj se krajevne zavarovalnice, ki naj jih vodijo delodajavci in delavci sami; pri teh naj bodo delavci zavarovani.

2. Zavarujejo naj se ondi vsi delavci, ki morajo biti zavarovani za čas bolezni. Če neha tisto delo, zaradi katerega je moral biti zavarovan, naj pa ne neha pravica do rente, ampak naj ostane, če delavec hoče prostovoljno se dalje plačevati doneske.

3. Mali obrtniki in kmetje naj imajo pravico, da se prostovoljno zavarujejo.

4. Doneske v zavarovalnico naj plačujejo delodajavci, zavarovanci, pa država. Doneski naj se plačujejo v stalnih obrokih in naj bodo preračunjeni tako, da si zavarovanec zloži z njimi izgovorjeno svoto.

5. Čas vojaške službe naj se zavarovancu všteje, četudi mu tedaj ni treba plačevati doneskov; doneske naj ta čas plačuje država.

6. Določite naj se dve vrsti rent:

a) renta za čas onemoglosti, ko je zavarovanec nesposoben, da si kaj prisluži; ta renta naj raste od leta do leta, čim delj in čim več se plačuje;

b) renta, ki se izplačuje, ko je zavarovanec dosegel določeno starost; ta starostna renta naj bo odvisna samo od kolikosti doneskov.

Drugi prevažni predlog, ki ga je dr. Krek s tovariši stavljal isti dan v drž. zboru, pa se tiče diurnistov, ki pišejo v državnih službah. Glasi se:

»Visoka vlada skleni:

Dinarski značaj diurnistov naj se spremeni, da bodo zanaprej stalni služabniki in zakonito naj se določi, kako naj se nazivljejo, nastavljajo, plačujejo in kako se jim plača zvišuje; zakonito naj se dalje določi njih službena pragmatika, disciplinarno ravnanje z njimi in pa kako naj se preskrbljujejo v starosti sami, pa njih vdove in sirote; zato naj se spremeni zakon z dné 19. aprila 1872 (R. G. Bl. Nr. 24) in z njimi vred odpravi pavšalni sistem, ki je v rabi za vzdrževanje diurnistov.

Nekaj drobtin iz državnega zbora.

Državni zbor se je sešel dné 23. kimovca. Surovi Nemci niso prišli nič boljši na Dunaj, nego so konec prejšnjega zasedanja odšli. Kmalu so pričeli rogoviliti, kričati, razbijati in psovati v zbornici, — vse po stari navadi. Tako državni zbor res se ni ničesar dovršil.

Večji del vsega časa je porabil za to, da so opisavali razni govorniki škodo, ki so jo napravili viharji in deževje prošlo poletje; pri tem so govorili še o tisoč družih rečeh, ki nimajo nič opraviti z imenovano škodo. — Vender pa je to kratko zasedanje zanimivo v več oziirih:

Dvoboj med Wolfom in ministrom Badenijem.

Nemški kričar Wolf vpije nad vsakim, kedor mu ni všeč in tako tudi nad ministrom Badenijem; nekoč je temu zaklical, da je njegovo postopanje »lopovstvo«. Badeni bi bil moral pač vedeti, da takega kričarja besede nič ne pomenijo, toda spozabil se je v svoji jezi tako daleč, da je Wolfu napovedal dvoboj. Dne 25. septembra sta se streljala na pištole. Vsak jedenkrat sta vstrelila; 25 korakov sta si stala vsaksebi. Wolf je zadel Badenija v roko. Dvoboj je po božji in državni postavi prepovedan. Če se fantje stepó, so zaprti, visoki dvobojniki ali boljše pretepači so pa še v časteh zato. Dr. Lueger je po pravici rekel v zbornici, da kedor zagovarja dvoboj, zagovarja surovost in pobalinstvo. Badeni se je sicer spravil s cerkvijo in tudi cesar mu je odpustil, toda ali je še sposoben za ministerskega predsednika, je drugo vprašanje. Sedaj je se minister.

Proračun za prihodnje leto.

Finančni minister Bilinski je predložil proračun državnih dohodkov in stroškov za prihodnje leto. Proračunski odsek, v kateri je izvoljenih 48 poslancev, med njimi tudi dr. Krek, se bo pečal s tem proračunom in bo svoje sklepe predložil državnemu zboru, da o njih konečno sklepa.

Iz ogromne knjige, v kateri so podrobno popisani vsi nameravani dohodki in stroški, podajemo svojim bravcem nekaj važnejših mrvic:

a) Koliko potroši naša država v enem letu? Za letošnje leto je bilo proračunjenih stroškov 690 milijonov 122 tisoč 259 gld., za bodoče leto je pa naračunal finančni minister 715,920.827 gld. Razmerno največ se mora plačati za državne dolgove, — namreč 170,553.910 goldinarjev, in sicer samih obrestij 164,328.514 gld. Dolgovi, ki tlačijo našega kmeta, tlačijo tudi državo. Kapitalizem jo ima v svojih krempljih.

Državni zbor stane na leto 1,306.262 gold.; za skupne zadeve (za vojaštvo in za zastopnike po družih državah) 122,656.440 gl. Vrh tega so proračunjeni stroški za dež. brambo na 24,072.681 gld. — Drugi stroški so večinoma za uradništvo.

b) Kakšne dohodke ima naša država? Dohodki so proračunjeni za bodoče l. na 719,900.282 gl. (za letos 690,132.696 gld.)

Svojim bravcem podajemo tu poglavitne davke, ki jih plačuje delavsko ljudstvo; to so vzlasti nenaravnostni in monopolni davki:

Na žganje . . . 33,800.000 gld.

» vino in most . . . 5,400.000 »

» pivo . . . 37,000.000 »

» meso . . . 7,200.000 »

» sladkor . . . 33,465.000 »

od soli . . . 22,181.500 gld.

» tobaka . . . 98,502.300 »

Carine za tuje blago se upa dobiti 52,067.653 gld. — Zemljski davek ima znašati 28,722.500 gld., davek od poslopij pa 31,164.600 gl. Pošta in brzojavi nosijo 47,205.580 gld. (stroški zanje znašajo 40,673.590 gld.) železnice pa 118,829.800 gld. (stroški 91,477.400 gld.) kosmatega dobička. — Vsi cesarski rudniki nosijo 7,518.200 gld., stanejo pa 6,966.716 gld.

c) Kaj obeta novi proračun delavskim stanovom? Iz navedenih števil se jasno razvidi, kako velika bremena nosijo delavski stanovi za državo. Torej imajo tudi od nje pravico kaj zahtevati. V prvi vrsti je država dolžna podpirati tiste, ki ji neposredno služijo. Poglejmo kako je z njimi:

1. Državni služabniki in diurnisti. Med državne služabnike štejemo tiste nastavljenice v državni službi, ki imajo stalno mesečno plačo in pravico do pokojnine (n. pr. cestarji, uradni sluge itd.). Diurnisti so pa tisti reveži, ki v raznih državnih pisarnah delajo od danes do jutri brez stalnosti, brez vsacega preskrbovanja za starost. Obojim se zelo slabo godi. Ali ni n. pr. to krivično, da za svoje težko delo dobiva cestar po 18, k večjemu po 20 gld. na mesec? Ali more izhajati uradni sluga s svojo pičlo plačo, po kateri mu često ne pride niti po 1 gld. na dan? In ubogi diurnisti! Po 30 gld. na mesec je pri njih že redka dobrota; zahteva se pa od njih, da delajo preko uradnih ur, da so lepo oblečeni in da znajo namestovati tudi uradnike. — Finančni minister se je deloma spomnil teh sužnjev v državni službi. Toda kako? — Že vlani se je sklenil zakon, da se zboljšajo uradnikom plače. Minister je obljubil, da pri ti priliki, ko se to zgodi, dobé svoj priboljšek tudi državni služabniki in diurnisti. To bi bilo že nekaj, toda pogoji, ki jih je pri tem stavil minister, so žalostni. Za vse skupaj bi se potrebovalo okrog 20 milijonov gl. na leto. In za to hoče minister, da državni zbor uvede dve novi vrsti davkov: na prevoznino (transport) in na prodajanje sladkorja. Težko se bo dobila za davke, nižjemu ljudstvu tako krivične, večina v državnem zboru. Zato pa morajo ljudski poslanci zahtevati, da se vsaj za najnižje in najrevnejše državne uslužbenice kaj stori. Višji uradniki lahko še čakajo, a ti, ki se boré z lakoto dan za dnem, ne morejo več čakati.

2. Delavci in delavke v tobačnih tvornicah. V proračun za zboljšanje delavskih plač je postavil minister 664.000 gld. Za zidanje in ustanovitev hiš, kuhinj, kopališč v njihovo korist je proračunanih 105.000 gld. V primeri z ogromnim dobičkom, ki ga ima država od tobaka, še bolj pa z ozirom na mučno delo in slabo plačo, je ta svota očitno premajhna. V podporo bolniških blagajen pri tobačnih tovarnah je namenjenih 17.000 gld.

3. Rudniški delavci. Za ldrjo je namenjenih 26.000 gld., da se zidajo stiri hiše za delavska stanovanja, oziroma delavska spalnica s kuhinjo, kjer se bo delila juha. Za zboljšanje delavskih plač in za več

druzih stroškov je proračunanih 98.008 gld. Pristaviti pa moramo, da govori proračun že o zboljšanih plačah; posebej se omenja, da se je tistim oženjenim delavcem, ki so imeli doslej le za svojo osebo pravico do limito-vžitka, dala pravica za celo rodbino. Zato je za nakup in dobavo blaga všteti 25 052 gld. več, nego lansko leto (skupno 339.170 gld.) Iz tega smemo pač sklepati, da ne bo vsaj za bodoče leto še nič z nameranim odkupom limito-vžitka pri vpokojenih rudarjih, vdovah in sirotah. — Značilno je, kako skrbi država za rudniško šolo. Najmanjši uradnik-eleve ima po 700 gl. na leto; za ustanovitev vspešnice v 1. razredu je pa učiteljsko plačo vred proračunjenih 391 gld.

Za Celje je namenjenih 4000 gld. za delavsko hišo, 1000 gld. za nakup sveta za take hiše. O zboljšanju plač ni nobene besede v proračunu. Le 3000 gl. posojila za delavsko konsumno društvo pri tamošnji cinkarni je omenjenih.

V Rabilju se sezida delavcem hiša za 5220 gld.

Če se omenjamo, da je za obrtno nadzorstvo proračunanih 181.360 gld., smo do mala vse povedali, kar se tiče delavcev v proračunu. O preskrbnici za onemoglost in starost ni v njem niti besede. Obrtno nadzorstvo potrebuje bodoče leto 6160 gld. več, ker se ustanove trije novi pomočniki obrtnih nadzornikov in jeden nov nadzornik 1. reda. Poleg tega se glavnemu obrtnemu nadzorniku, ki ima sedaj že 7000 gl. dohodkov, namerava dati še 500 gld. — za pota. S tem bo seveda rešeno delavsko vprašanje.

4. Malemu obrtu v podporo in pomoč je namenjenih 175 000 gld.; mej temi 40 000 gl. za posojila pridobitnim zadrugam. Bog daj, da bi slovenski obrtniki se že jedenkrat zgenili in se poslužili te državne dobrote. Ostalo svoto porabijo uradniki, uprava, strokovni tečaji (21.000 gld.) Za stipendije tistim, ki hočejo obiskavati te tečaje (za črevljare, krojače, mizarje) je odločenih 18.000 gld. Za stipendije obiskovavcem malo-obrtnih dvorane v tehnološkem muzeju na Dunaju, kjer so razstavljeni razni stroji, stoji v proračunu 2000 gld., za stroje, ki jih nakupavajo obrtne zadruge v skupno rabo, 37.000 gld. — Iz srca želimo, naj bi tudi naši mali obrtniki posegli po teh drobtinah bolj, nego so doslej.

5. Za kmeta ima državni proračun najmanj. V obrambo proti trtni uši je določena smešno majhna svota 250 000 gld. Samo kranjska dežela bi potrebovala veliko več. Za brezobrestna posojila, da se iznova posade po trtni uši poškodovani vinogradi, je določenih 160 000 gld.

Ubogih dolenjskih reveži, katerih mnogi nima družega, nego opustošen vinograd, od te za celo državo namenjene svote pač ne bodo mnogo dobili. Za kmetijske razstave, za podpore pri zboljševanju zemlje in pri raznih poljedelskih strokah je namenjenih 1.005 000 gl. Iz te svote utegnejo dobiti kmečke zadruge kako podporo, če jim je ne odč. kak strankarsko zagrizen okr. glavar, oziroma deželni predsednik, kot se je že večkrat zgodilo. Proračun pravi: »Za 30.000, ozir. za 20.000

se je zvišala podpora za poljedelske pridelke in za živinorejo z ozirom na krepkejšo podporo zadrug, in sicer vzlasti takih, ki goje poljedelski osebni kredit (torej menda pred vsem Rajfajznovih posojilnic. O. por.), ki pridobivajo za poljedelstvo potrebnih stvari in ki razpečavajo poljedelske pridelke.

Po vsi pravici zahtevajo naše zadruge, da se država nanje ozira, ker v tem smislu delujejo.

Razven nekaterih kmetijskih sol in poskuševalnic, ki jih vzdržuje ali podpira država, nimamo ničesar več povedati o državni skrbi za kmetijstvo. Svojemu najboljšemu sinu — kmečkemu stanu — je država le trda mačeha!

Nekaj predlogov.

Predlogi v korist delavskim stanovom, ki smo jih iz prošlega zasedanja našli, so se v tem zasedanju večinoma obnovili. Za nas so važni vzlasti ti-le, ki jih je stavil dr. Krek s podporo svojih tovarišev:

Predlog, naj se spremené bratovske skladnice.

(dr. Krek in tovariši.)

Pokojninske (provizijske) blagajne pri bratovskih skladnicah nimajo sedaj nobene jednotnosti; v mnogih slučajih ne dajejo udeležencem zadostne preskrbnine in imajo zanjo mnogo krivic in ostij.

Zato predlagajo podpisanci:

Visoka zbornica skleni:

»Vlada se pozivlje, naj prenarédi zakon o bratovskih skladnicah in naj ga zbornici predloži.

Sklenejo naj se jednotna pravila, katerim se morajo prilagoditi vse bratovske skladnice. Za posamna podjetja se smejo vsprejeti le take podrobne določbe, ki niso v nasprotju s temi pravili.

Jeden del doneskov v pokojninske blagajne naj prevzame država.

Dalje naj se v jednotnih pravilih določi vzlasti to-le:

1. Poleg vdovske in sirotke pokojnine naj se uvede dvojna pokojnina: a) za onemogle; ta pokojnina se računa po doneskkih in po letih vplačevanja; najmanjša svota te pokojnine naj se tako določi, da zadostuje za življenje; b) za starost; ta je odvisna le od doneskov; do nje ima pravico vsak, ki je dosegel neko gotovo starost. Slučajne primanjkljeje naj pokrijejo podjetja.

2. Vojaška služba naj se všteje v delavski čas; dotične doneske naj plača država.

Druge dva predloga glej na prvi strani!

Naša organizacija.

Slovensko katoliško delavsko društvo v Ljubljani je izdalo v 36.—40. tednu 80 gld. 20 kr. za podporo svojim obolelim članom. — Društvu v podporo so darovali nastopni gg. dobrotniki, oziroma podporni člani: Fran Merala, barvar v Ljubljani, 1 gld., Fran Pavšner, krojaški mojster v Ljubljani, 1 gld.

Bog povrni stotero in obudi mnogo posnemalcev, kajti zima se približuje in s tem večji pritisk na društveno bolniško blagajno.

Slovensko katoliško delavsko društvo v Ljubljani je zadnji čas kaj pridno prirejalo shode po raznih krajih kranjske kronovine. Tako je priredilo dne 19. septembra v spomin obletnice svojega obstoja izlet na Smarno goro, kjer je opravil veleč. g. državni poslanec dr. Krek v ta namen službo božjo. Popoldne ob eni je bil javni ljudski shod pod Smarno goro pri Zihertu, kjer je poročal g. dr. Krek o potrebi delavskih društev in g. Ziller pojasnjeval stanje slov. katol. delavskega društva. — Istega dne popoldne ob polu peti uri pa je priredilo društvo ljudski shod v Kropi, kjer je poročal č. g. dr. Krek o vrednosti človeškega dela. Govorila sta gg. Rakovec in Jakopič. — Dne 26. septembra je bil ljudski shod v Kamnigoricu, na katerem je poročal č. g. dr. Krek o delovanju državnega zbora, g. Jakopič o bolniških blagajnah in g. Gostinčar o organizaciji in socijalni demokraciji. — Dne 3. oktobra je priredilo društvo ljudski shod pri Sv. Križu pod Litijo, kjer je govoril gospod Gostinčar o socijalnem vprašanju z ozirom na kmetijski stan. Gospod Jakopič je opisal delovanje in sestavo državnega zbora, priporočal kmetijske zadruge in spodbujal navzoče poslušalce k skupnemu delu. Č. g. Pristov, ondotni kapelan, je kazal na potrebo katoliške zavesti pri volitvah. Mi potrebujemo deželne zavarovalnice proti ognju in neizgodam. Posamne privatne zavarovalnice odirajo ljudstvo, deželna bi to odpravila. Potem je g. Gostinčar stavil resolucije glede podpor po toči oškodovanim vinorejcem, dalje gledé uravnave pravične kvote z Ogersko in zaradi zavarovanja delavcev za čas starosti in onemoglosti. Shod je bil kakor vsi drugi zelo dobro obiskan. — Dne 10. t. m. je bil društven shod pri Ferlincu v Ljubljani. G. Gostinčar je govoril o podraževanju živil in o vzrokih podraževanja. Velekapitalistična spekulacija tlači tudi v tem oziru ljudstvo. Žitna terminokupcija in borza naj se odpravi. V tem zmislu se je sprejela tudi resolucija. G. Finžgar omenja brezsrčnosti domačih pekov in molarjev, ki dostikrat brez potrebe podražujejo kruh in živila. Peki naj bi imeli tarifo za kruh kakor nekdanj. G. Kregar pojasnjuje stališče in dogodke okrajne bolniške blagajne, omenja raznih neredov, ki se vršé pri blagajni na škodo zavarovancev. Omenja tudi odloka mestnega magistrata, s katerim se je odvzelo poslovanje odboru in podredilo mestnemu magistratu, ki bode na stroške bolniške blagajne vodil nekaj časa posle. Govornik je predlagal protest proti tej magistratni odredbi, kateri se je jednoglasno vsprejel z ogorčenjem proti temu dejstvu. G. Gostinčar potem predlaga še resolucijo na osrednjo vlado, v kateri se leta pozivlje kar najpreje mogoče predložiti zakon o zavarovanju delavcev za čas starosti in onemoglosti, v zmislu predloga poslanca dr. Kreka. Vsprejela se je tudi resolucija glede prepovedi javnega izvrševanja dela kaznjencev. Gosp. Kregar stavi predlog, da se doposlje krščanski slovanski zvezi peticija, v kateri se zveza pozivlje, da skuša predložiti popravek zakona za bolniške blagajne,

tako da naj vsak ud, ako je bolan, dobi podporo vsaj jedno leto. Ker se ni nobeden več oglasil k besedi, je gospod Gostinčar pozival navzoče vstopiti v nepolitično društvo »Zveza«, kadar bodo pravila potrjena. Omenja tudi, da se bode zasnovala »gospodinjstva sola«, katere prvi občni zbor bode v ponedeljek dne 18. t. m. Pozivlje navzoče, naj se tudi tega zavoda vdeležé, ki ima namen koristiti delavskemu stanu. Udnina za celo leto znaša jedno krono. Nato je zaključil shod s slava-klici cesarju in papežu. Shod je bil prav dobro obiskan.

Iz Kroke. V nedeljo, dne 19. m. m., je bil za nas velepomemben dan, kajti ta dan je napravilo slov. katol. delavsko društvo v Ljubljani pri nas javen ljudski shod. Potrebovali smo ga, kakor riba vode, zato se ga je pa tudi vdeležilo klub slabemu vremenu kakih 300 ljudij. Ob 3/4 5 otvori shod gosp. Jakopič, pozdravi navzoče, jih opominja k redu, zatrjuje, da bo dobil vsak besedo, kdor ze zanjo oglasi, in predlaga č. g. župnika za predsednika, g. Fr. Šolarja za podpredsednika, in g. bogoslovca L. Arha za zapisnikarja. Z navdušenjem se je sprejel in pozdravil odbor. Nato povzame besedo gospod predsednik. Z navdušenimi besedami se obrne najprej do gospodov, ki so se potrudili iz Ljubljane, pozdravi jih prav toplo ter jim želi obilnega blagoslova. Tudi on opominja navzočo množico k redu in priporoča slučajno navzočim nasprotnikom, katerih pa ni bilo, naj bodo mirni ter prosijo besede, kadar bi se jim zdelo potrebno. Nato da besedo gospodu Rakovcu. — Imenitno je rešil g. govornik nalogo: »Nasi prijatelji in nasprotniki.« Pričel je z liberalizmom kot izvirom vseh drugih današnjih zmot. L. 1848. so proglasili to svobodo, vsak sme početi, kar se mu poljubi. Svoboda v krščanskem smislu je pač neprecenljive vrednosti, toda ta liberalna svoboda ni taka. Vzela je kmetom dom, bogati obrtniki so zginili, delavec je brez varstva in popolnoma zapuščen. V mračnjaskem srednjem veku, ko ta svoboda se ni vladala, bili so delavci v zadrukah, sedaj so pa padli med proletarijat, prodani so tvorničarju na milost in nemilost. To žalostno stanje se kaže v delavskih plačah in delavnem času. Tako je liberalizem škodoval v gmotnem oziru. Toda velika je tudi njegova škoda v moralnem oziru. Vrhunec liberalizma je namreč židovski liberalizem. Židje so si znali pridobiti kapital z izsesovanjem delavca in obrtnika. Preskrbovali so mu sami hrano in stanovanje; ker je bilo pa vse tako slabo, propadale so družine. Koliko družinskih očetov si je že v takem obupu vzelo življenje! Kriv tega je liberalizem, ta v vsakem oziru napačna svoboda. Torej proč z liberalizmom in njegovimi glasili! — Drugi sovražnik, ki je hči prvega, je socijalna demokracija. Ta je zvitá, ker jo vodijo židje. Dela se rešiteljico človeške družbe, zlasti delavskega stanu, toda to ona se biti ne more. Vera je zasebna stvar, ostane naj v cerkvi, tako kvasijo. Kam s tem pridemo, to si vsak lahko misli. — Kar je tvoje, to je moje. Torej le delimo, bomo videli, kam pridemo. Koliko časa bo obdržal zapravljivec svoj del? Ne ostaja nam družega v socijalno-demokratski državi, kakor vedno deljenje. Zvezo med možem in ženo socijalna demokracija popoloma raz-

trga. Vse naj bo skupno, tudi žena. Kam pelje ta nauk! Vidimo tedaj škodo, ki jo dela človeštvu socijalna demokracija. Ona zaslepi svoje pristase tako, da slepo delajo vse le s silo, pot prošnje je socijalnemu demokratu neznana. Socijalna demokracija torej ni za nas, zato jo sovražimo! — Tretji naš sovražnik je bil prejšni državni zbor, ki ni prav ničesar storil za delavce. Zaman so klicali milijoni na pomoč, kapitalistom se je pa dalo precej pet milijonov, da so ložje prodajali sladkor v tuje države. Manjkalo je v državnem zboru pravih krščanskih mož. — Zato je naš prijatelj: krščanstvo. Tu je delavčeva rešit v! Ljubi bližnjega kakor samega sebe! če ta zakon speljemo v praksi, potem bo delavec prost verig, v katerih zdihuje zdaj. Govornik opisuje dalje delovanje krščanstva v prvih časih, v srednjem veku in sedaj ter pride na zadnje na krščanska društva. Tu opominja v izbornih besedah k vstrajnosti, ker ima vsaka nova reč nasprotnike, a ti vtihnejo, če vidijo vstrajnost. Dobro tri četrti ure je gospod govornik govoril, a govor je pre-naglo minul, še bi ga bili poslušali! — Nato nastopi g. Jakopič, da se nekoliko bre socijalni demokraciji ter posebno poudarja avtoriteto in pokaže, da med delavci zastoj iščeš zida. Potem preide na državni zbor in nam poda njegovo sliko. Obsoja obstrukcijo in obžaluje socijalne demokrate, ki so toliko k njej pripomogli. Omenja pogodbe z Ogersko in davke, kar bodo obravnavali sedaj v državnem zboru in želi, naj bi se ta naloga poslancev pravično rešila. Nazadnje z navdušenimi besedami priporoča organizacijo ter vabi poslušalce, naj se trdno in neustrašeno oprimejo katoliškega delavskega in konsumnega društva. Tri četrti ure je že govoril g. govornik, kar nastopi navdušeno pozdravljen č. g. drž. poslanec dr. Krek. Gospod predsednik ga predstavi občinstvu in ga toplo pozdravi. Gospod doktor nato povzame besedo ter opiše državnozbornsko delovanje. Rekel je, da državni zbor ni storil ničesar, razun, da je sklenil pogodbo z Bolgarijo, kar je pa za nas skoraj brez pomena. Naredil pa zato ni ničesar, ker se zdi, da poslanci niso zato na Dunaju, da bi kaj storili, ampak da vlečejo mastne plače. To se vidi, ker pri blagajni ne manjka nikogar, kadar se pa gre za kak važen predlog, se pa mora telegrafirati po vsem svetu, da se bobnajo skupaj. In sedaj ta obstrukcija! Vzrok njen je, ker se maje stališče nemškim liberalcem in liberalizmu sploh. Ta boj je začel na Dunaju Lueger, ki je v narodnostnem oziru zašel sicer na napačna pota, ki pa dobro bije na pete liberalizmu. Toda na Dunaju poslanci v sedanjih razmerah se nič storiti ne morejo. Tu se kuha za vse jednako, Nemci iz Slezije so pa kuharji. Kaj bodo torej ti storili za delavca, ker njegovih teženj ne poznajo, delavcev samih pa v zboru ni! Koliko pa je poslancev, ki bi študirali predloge; seveda potem zabavljajo, ko vidijo posledice takih postav! Pametno bi bilo torej, da bi se dalo več pravic deželnim zborom. Tu bi se razmere res študirale in poznale, zlasti če bi bili delavci združeni v zadrugah. Dobiti se mora splošna, direktna in tajna volilna pravica. Torej državni zbor ni storil ničesar, pač pa naredil sramoto vsem državnim zborom, ker v nobeni beznici se

ne more goditi grše. Kaj pa sedaj? Badeni bo z unimi pomežkoval, nam pa nič obljubil in tako bo ostalo pri starem. Toda ljudje so z nami in če noče biti Badeni, naj pa gre. Napaka je pa ta, da državni zbor nima vpliva na vlado in uradnike. Vlada bi morala biti služkinja državnega zbora, ker gotovo je oni več, ki postavijo da, kakor pa tisti, ki le gleda, da se izpolni. Nato gosp. poslanec našteje svoja načela in konča svoj krasni in razumljivi govor tako-le: „Flükal' bom, pridobival tovarise, vse bom storil, ko grem na Dunaj, vi pa delajte doma, združujte se in nikar ne tožite, ampak zahtevajte pravico!“ Po tem preimenitnem govoru se zahvali gosp. predsednik govornikom za trud in bodri navzoče, naj delajo tako, kakor so jim gospodje govorniki naročili, nato pa zaključi zborovanje s slava-klici na papeža in cesarja. Ko so naši pevci zapeli še lepo pesem, bilo je zborovanja konec. Bog daj obilnega blagoslova in povrni vsem, ki so kaj storili v prosep shoda, zlasti pa gospodom govornikom!

Zelezničar.

 Železniško vprašanje v Švici. Narodni svet švicarski se je posvetoval dne 7. oktobra o predlogi, ki zahteva, naj se stranske proge nazaj kupijo, ter je sprejel to-le določbo: „Zavezni svet je pooblaščen, če mu pritrdi zavezni zbor, kupiti druge železnice, razun peterih velikih, če nakup ne tirja nepri-merno velikih žrtev. Zaveza bo de pospeševala razvoj železniških prog s kupovanjem in zidanjem še drugih železnic, o čemer pa se mora vsakokrat skleniti zavezin zakon.“

Državni proračun železniškega ministerstva za leto 1898. Stroški so proračunjeni za prihodnje leto več na 2.550.790 gld. Vzrok večjih stroškov je deloma osrednje vodstvo s 53.000 gld., ki jih je treba, kakor pravi poročilo ministrov, na rovas zapisati zlasti povišanju rubrike »pridobinski davek« vsled novih davčnih zakonov, in pa na rovas »doneskov za človekoljubne naprave«. — Naslov »Uprava državnih železnic« zahteva več 2.660.590 gl., ki se sestavljajo iz večjih stroškov v ordinariju s 5.678.770 gld. in manjših v ekstra-ordinariju s 3.318.180 gld. Večji stroški v ordinariju so posledica novih prog in ker se je vsled teh in vsled večjega prometa pomnožilo osebje, stroški za pisarne, za vozove. Zdatno se je morala zvisati tudi svota za naprave na postajah, v korist prometne varnosti. Dohodki znašajo, kakor je že na drugem mestu poročano, več 5.023.540 gld., ki so se proračunali zlasti iz zvišanja dohodkov od uprave državnih železnic (4.562.280 gld.) in pa vsled tega, ker so prirastle nove proge ter se pričakuje večji osebni in tovarni promet. Tudi se je delež države pri čistem dobitku cesarja Ferdinanda severne železnice proračunil višje za 300.000 gl.

V budgetu za l. 1898 je slednjič zaznamovan znesek 1.846.100 gld. kot dohodek iz delitve kupnega vplačila c. kr. priv. južne železnice. Več let je namreč tekla pravda mej državno upravo in železniško družbo glede povračila kupnega ostanka za črto Dunaj-Trst v znesku 30 milijonov gld.; in ta pravda se je stekla dne 24. februarja 1897. Vsled odloka razsodišča so se vršili obračuni do l. 1880 nazaj pa do vsotega l. 1896 in so dohodki z obrestmi vred deponirani pri c. kr. državni osrednji blagajni. Nato se je zvršil s kr. ogersko vlado dogovor, da se deponirana svota razdeli podobno kakor l. 1882. Na našo polovico odpade delež okroglih 1.846.100 gld.

Razvedrilo.

Iz Gradca.

Ako pogleda Slovenec izza svoje ožje domovine malo po mestih, vidi, da je drugodi položaj ljudstva še mnogo slabši, nego pri nas. Gradec je mesto, katero sestoji na videz iz samih bogatinov, grofov, baronov itd. Toda, ako zaiđeš v one dele mesta, kjer ne stojijo visoke, pozlačene palače, temveč nizke hišice, zapazil bodeš, da ima beda tudi v tem mestu svoj sedež. Sem pa tje vidiš po lepi široki cesti, kjer mrgoli same gospode, tudi revno proletarsko mater, — boso, v naročji otroka, ali pa obuto v čevlje, ki vsak čas razpadejo. Da, ne samo v Ljubljani, temveč tudi po večjih mestih je doma revščina in še večja, nego pri nas. Pri nas je tudi revščina, toda slovenski delavci imajo povprek še vedno ono mazilo, ki lajša revežu bedo in to je — oni imajo še — vero. In vera, slovenskemu ljudstvu tako priručena in doslej še ne do cela izruvana, — ta je v Gradcu v ozadju. Ako greš opoludne po cesti, kjer drvi četa delavcev domov, ne bodeš opazil, da bi snel kdo klobuk z glave. Ali pred cerkvijo se istotako nihče ne odkrije. Seveda gospoda — od te se misliti ni kaj takega!

A da je tudi bedno ljudstvo se navzelo tega duha, to je zanj škoda, neizmerna škoda. In vse to je proizvodila socijalna demokracija.

V Gradcu ima socijalna demokracija svoje gnjezdo za Stajersko, od koder izhaja vse zlo po deželi. Seveda ima pa tudi rodovitna tla za svojo rast. Nemški nacionalizem in šovinizem je med buržoazijo razširjen do skrajne meje. Na vsakem oglu lahko vidiš, kako zajema svoje prepričanje in naziranje v politiki in veri in narodnosti postrešek ali pa izvošček iz „Graske Tagesposte“, ki stoji na istem stališču, kakor židovska „Dunajska Nova Preša“. — „Graskega Volksblatt“ nisem opazil še med ljudstvom, ne v gostilni ne drugodi. Ta list je jedini do cela pošten, katoliški in pravičen list, pravičen Slovanom in revežem.

Za volitve je bilo strašno v Gradcu. Ljudstvo je bilo tako zaslepljeno od socijalne demokracije, da je kar divjalo proti vsemu, kar je nam svetega. Ako se je prikazal duhoven na cesto, prenašati je moral zabavljice

in nesramne opomnje in zlobne groznje celo pot. In ako je kak Slovenec zinil slovenski na cesti, se mu je takisto godilo.

Dr. Gutjahra, katoliškega kandidata, so iskali tolpoma v njegovem stanovanju, da bi ga s pestjo obdelali. Mož se je moral skriti v neki tuji hiši, da je unesel življenje. — Vse je rudečarskega duha, ki je sovražen veri in preti nam Slovanom s poginom, ker je v bistvu nemško-nacionalen. (Primeri naslednjo stran! Op. ur.)

Učiteljstvo je na Stajerskem, kar je nemškega, — socijalno-demokracično. In zato ni čuda, ako se ta strupena zalega razširja po Stajerski tako hitro.

Toda med tem rudečim vrtincem plava čolnič, mal a trdno stesan, — peščica krščanskih socializmov. Da, ne more se reči, cel Gradec je rudeč, ne; čast onim možem, ki imajo toliko poguma, toliko požrtvovalnosti in značajnosti, da pokažejo svoje versko prepričanje s tem, da vstopijo v katoliško delavsko društvo! — To društvo je v Gradcu in ima več bratov po deželi raztresenih. Steje sicer malo mož, a ti so možje! Nedavno so imeli svoje zborovanje v hiši katoliških mojstrov. — Milo mi je bilo pri srcu, ko sem videl, kako se ti možje zaničujejo zato, ker spolnujejo svojo dolžnost.

Imeli so zborovanje v nedeljo, združili so je s slovesno službo božjo v hišni kapeli. In popoldne so imeli blagoslov in pridigo, potem pa zborovanje. Med tem pa je vrvelo ljudstva na cesti, ob kateri stoji hiša, proti „Industriehalle“, kjer zapravlja denar na zabavah, pijati itd. (To zabavišče je v popolni posesti socijalne demokracije; ondi se zabava, prireja shode itd.) Katoliški delavci pa so poslušali med tem okrožnico sv. Očeta, delavskega papeža. Vsak posameznik se mi je zdel junak, ki nasprotuje svetu in njegovim krivim nazorom.

Seveda zasluge za to, da je tudi katoliško delavstvo v Gradcu, imajo možje, ki pretrpijo mnogo grenkega za svoje blagonsno delovanje. To so možje duhovniki.

Bog daj, da bi obrodilo njih delo mnogo sadu med ljudstvom, da bi ti kat. delavci dobili še več, mnogo več, čedalje več pristasev in da bi izumrl rod rudečih sodrugov!

I. S.

Drobtine.

(Naročnikom!) Z mesecem listopadom bi se imel začeti četrti letnik našega lista. Da pa vstrežemo splošni želji svojih naročnikov, naj se z novim letom pričinja novi letnik, smo sklenili do meseca grudna izdajati list še kot tretji letnik. Zato ne zahtevamo nobenega povračila; pač pa prosimo stare naročnike, ki so za letos na dolgu, naj nam čim najpreje poravnajo zaostalo naročnino. Pričakujemo pa, da tisti, ki spoznavajo potrebo in pomen našega lista, in ki kaj vzmorejo, s krepko, gmotno in duševno podporo pomagajo našim svetim namenom. Vsem tistim

gg. naročnikom, ki še dolgujejo za tekoči letnik, pošiljamo z današnjo številko poštne nakaznice in jih prosimo, da čim najhitreje poravnajo naročnino, da moremo list redno pošiljati, sicer smo primorani pošiljatev prekiniti.

Uredništvo.

Strankarski shod socialne demokracije v Hamburgu od 2. oktobra t. l. trajal je več dnij. Bilo je navzočih 250 zastopnikov. Tudi avstrijska socialna demokracija je poslala dva. O tem shodu si hočemo zapomniti tri reči: 1. Nemški sociji ne trpé zraven sebe nobene druge narodnosti. Ko je Poljak Morawski (iz Berlina, zastopnik poljske socialne demokracije) zahteval agitatorjev, ki bi bili zmožni tudi poljščine, in ravno takega državnega poslanca za poljske kraje, odgovoril mu je tajnik shoda Pfannkuch, da so Nemci, prebivajoči med Poljaki, bolj inteligentni, in da so jim Poljaki hvalo dolžni. In sklenil je svoj govor z besedami: »Mi ne poznamo poljskih sodrugov v nemški socialni demokraciji in ne bomo nikakor pustili, da bi pri nas v Nemčiji nastala kaka jezikovna zmeda, kakor jo imajo, zal! avstrijski sodrugi radi tamošnjih razmer.« To je dovolj jasno in glasno! Sociji so za las taki kot drugi nemški liberalci: oliko imajo samo oni, razum samo oni, narodnost gospoduj samo nemška! Vsa njih mednarodnost je — velik »svindel«! Sedaj vemo, kaj nas čaka v prihodnji vaši državi! Rekli nam boste: »Mi slovenskih sodrugov ne poznamo... Nemci smo inteligenca... Padite pred nas na kolena ter nas zahvalite, če vas vzamemo za hlapce...« Pfannkuchu so na shodu pritrjevali. To je pribito! Kaj ne, vera vam je privatna reč, narodnost pa mednarodna? Ba! Vere — nobene, narodnost pa samo — nemško! 2. Poslanec Bebel je rekel: Socialna demokracija ni — »Geschäftspartei«. To vedo najbolje njih plačani agentje. 3. Liebknecht je rekel: Ne maramo več taktike fraz, marveč dejanja. — Do sedaj so bile torej res — same fraze! Pričakujmo torej — dejanj!

Socialistična enakost. Kakor poroča »Reichspost«, se je dne 23. septembra pred državno zbornico na Dunaju prikazala zelo krasna podoba prihodnje aristokratske države. Med vrvenjem ljudi pripelje se elegantna kočija, v njej sedi eleganten gospod v elegantni opravi in z elegantnimi rokavicami na elegantnih aristokratsko modernih rokah. Poleg njega sedi elegantna gospa, obdana z vso eleganco moderne — pardon, prihodnodobne aristokracije, ki spremlja svojega soproga v državno zbornico, — morda da ga tam iz kake galerije vspodbuja k vstrajni obstrukciji in mu diha poguma k boju. Na kozlu kočije je sedel »seveda kočijaž, ker sicer bi ne imel kdo voditi konj, poleg kočijaža pa — strežaj v livreji (obleka, kakoršno nosijo strežaji grofov in knezov). Pač prapraksa slika enakosti vseh ljudij! In ta srečni mož v elegantni opravi poleg elegantne gospe in strežaja v livreji je socialno-demokratski poslanec Dašinski. Radovedni smo, kaj porečejo k temu socialno-demokratski poslanci, ki ne pripoznajo gospodov in

ne hlapcev. Kaj bi rekli socialni demokratje, ko bi imel dr. Krek strežaja v livreji? In venar trdijo, da je kapitalističen poslanec, pa si do sedaj še ni pomogel tako daleč.

Nemška izzivanja — slavnost »Südmärkischer Sängerbunda v Ljubljani. Po vsej Avstriji napenja nemštvo skrajne sile proti Slovanstvu. Slovanom pravična večina v državnem zboru jih bôde in ni ga dneva, da ne bi oholi Nemci protestirali proti pravicam, katere si Slovani nadjamo pridobiti od sedanje večine. Na vseh koncih in krajih demonstrirajo: kjer so v večini, dejanski napadajo slovanske manjšine, kjer so pa v manjšini, nas pa na tak način izzivajo, da si je težko ohraniti mirno kri. Ni dovolj, da nam prihajajo s Koroškega in Štajarskega dan za dnem tužne vesti, kako Nemci ondi stiskajo naše slovenske brate, ni dovolj, da so na celjski slavnosti napadali Slovence s kamni in gnjilimi jajci, sedaj hočejo priti dne 31. oktobra v našo slovensko Ljubljano izzivat nas in proglašat, da bela Ljubljana se ni za Nemce izgubljena. Kranjski, koroški, štajarski in primorski Nemci in nemškutarji osnovali so neko nemško pevsko zvezo (»Südmärkischer Sängerbund«) in ta zveza bo dne 31. okt. t. l. zborovala v Ljubljani. Na to slavnost bodo zbornali Nemce iz vseh avstrijskih krajev in morda celo iz Pruske. Slovenska ušesa naj bi ta dan mirno poslušala, kako se bo v središču Slovenije prepevala »Die Wacht am Rhein«, kako si bodo prisegali, da nas — ki smo po njihovem mnenju pléme »nižje vrste« — merajo podjarmiti. Slovenski krščansko-socialni delavci smo proti tej velikonemški demonstraciji na shodu v Vodmatu slovesno protestirali. Mi vemo, da v tem nismo osamljeni, da je v tej zadevi za nami vse slovensko ljudstvo na Kranjskem! Z ozirom na javni red in mir nadejamo se, da bo slavna deželna vlada kranjska upoštevala naš protest. Slovenski krščansko-socialni delavci bomo vsikdar zvesti čuvaji slovenskega značaja naše Ljubljane, v katero naj nas Nemci ne hodijo izzivat!

Čast usmiljenim sestram! Ruski slikar Veresčagin popisuje v osmem zvezku mesečnika »Pustite orožje« svoje dogodljaje v turško-ruski vojni in sodi pri tem o delovanju usmiljenk tako-le: Morem reči, da so se pokazale usmiljenke kot prave junakinje. Vse, brez izjeme, bile so neutrudljive, stanovale so revno in mnogo skupaj, jedle so v naglici, da bi česa ne zamudile, in nikdar niso bile nevoljne. Po premirju jih je umrlo mnogo vsled slabosti in vročinske bolezni. Zdravniki so pešali, usmiljenke nikdar. Onemu, ki je bil na več mestih ranjen, se je blizal zdravnik le s smodko v ustih, dočim je usmiljenka bila sklonjena nad revežem toliko časa, dokler ni vsega umila in obvezala. In koliko morajo tolažiti, pomirjevati, spravljati, koliko pisem morajo pisati in čitati, preskrbeti dohodke in plačevati stroške.

Leon XIII. in krščanski socialisti. Židovsko-liberalno časopisje je res mojstersko v obrekovanju krščanskih socialistov. Kadar vse obrekovanje nič ne pomaga, hoče svet prevariti z lažmi, ki so podle pod vsako mero. Tako so začeli pred kratkim židovski listi trobiti v svet,

češ, sveti oče sam je nasprotnik krščanskih socialistov. Dokazov za to nesramno laž niso navedli nikakih. Seveda za njimi je moral pričapljati tudi »Slov. Narod«, ki je to laž posnel po dunajskih židovskih listih. Resnica je, da je papež Leon XIII. velik prijatelj in zaščitnik pravega krščanskega socializma in je baš zadnje dni celo patra Stojalovskega, ki je res predaleč zasel in se premalo zmenil za avtoriteto cerkve, zopet vsprejel v naročje svete cerkve.

Izlet in romanje na Brezje je bila napravila katoliška delavska družba idrijska dne 22. avgusta t. l. Zal, da se ljudskega shoda na Brezjah niso mogli vdeležiti.

V Železnikih so osnovali po velikih zaprekah dne 21. septembra t. l. konsumno društvo, ki šteje že 150 članov. Pozdrav! Pogumno naprej!

Slovenskim vinogradnikom bode jako dobro došla knjžica »Peronospera«, ki jo je ravnokar izdal g. Anton Kosi, učitelj v Središču na Stajerskem; stane 10 kr., več skupaj še ceneje. Poučuje, kako treba zdraviti trtno bolezen.

Prenočišča v Parizu. V 14. pariških prenočiščih je tekom leta 1896. prenočilo 144.037 oseb, ki so bili brez vsakega stanovanja. Med možkimi so bili največ zastopani dninarji, izmed žensk pa delavke. Pa tudi drugih stanov se ni manjkalo. V zapisnikih onih, ki so bili brez svojega stanovanja in so v javnih prenočiščih iskali zavetja, nahajamo 246 učiteljev, 168 pisarjev, advokatskih in notarskih, 35 glasbenikov, 120 igralcev, 18 dijakov in 5 časnikarjev.

Za dom delavskih stanov!

Č. gosp. Anton Verbaj, župnik v Kamni Gorici, 5 gld. — G. Anotn Mencinger, livar na Savi, 1 gl. 50 kr. — Č. gg. konkurentje 6 gld.; dobra kupčija 1 gold. 62 kr. — G. Fran Pavšner, krojaški mojster v Ljubljani, 1 gl. — Bog plačaj in obudi mnogo dobrih sre!

Krojaškega pomočnika,

ki je sposoben za fina dela, sprejme takoj v trajno delo Jakob Mikolič, krojaški mojster v Novem Mestu.

Zahvala.

Za mnogostevilne dokaze iskrenega sočutja ob ho-

leznih in smrti naše preljubljene in nepozabne hčerke

Valentine

izrekamo iskreno zahvalo vsem sorodnikom, prijateljem in znanecem, posebno za darovane krasne vence, in sploh vsem, kateri so se udeležili spreveda ljubljene rajnice k večnemu počitku.

V Idriji, dne 5. oktobra 1897.

Žalujoča rodbina Treven.

Izdajatelj in odgovorni urednik: Ivan Jakopič.

Fr. Breskvar

knjigovez Pred škofijo št. 6

se priporoča obilnemu naročanju. Vzlasti ima v zalogi mnogo trpežnih, lepih platnic za knjige družbe sv. Mohorja. Izdeluje vsakršne, tudi najfinejše platnice. Prevezava misale. Priporoča platnice za Pietersnik-Wolfov slovar 1 zv. — 90 kr., z vezavo vred 1 gld. 40 kr., platnice za Dom in Svet po 70 kr., z vezavo 1 gld. 20 kr.

Josip Cvetrečnik,

sobni slikar

v Ljubljani, Karlovska cesta 2

24-18

se priporoča.

Čast domačemu obrtu!

Preč duhovščini in sl. občinstvu se priporočam v izdelovanje

vsakovrstne obleke

po zelo nizki ceni z dobro postrežbo

Fr. Pavšner

krojač

Valvazorjev trg št. 4 v Ljubljani.

Svoji k svojim!

Kdo pije

Kathreiner

Kneippovo sladno kavo?

Vsak

kdor ljubi okusno kavo, hoče zdrav ostati in si kaj prihraniti.

Prihodnja številka Glasnika izide 28. oktobra.

Tiska »Katoliška Tiskarna«